

9.10.24

לכבוד חבר הכנסת דוד ביטן
יושב ראש ועדת כלכלה,

הנדון: התייחסות עמותת צלול ליישום החלטות ממשלה לסגירת בית הזיקוק והתעשייה הפטרוכימית

במפרץ חיפה ושיקום האזור במסגרת תמ"א 75

עמותת "צלול" מברכת על החלטת הממשלה 1231 לסגירת בית הזיקוק והתעשייה הפטרוכימית המזהמת במפרץ חיפה ועל התקדמות יישום התוכניות וההכנות ליישום ההחלטה. בהובלת מנהל התכנון (תמ"א 75) ופעולות. אנו מברכים על עבודת המנהלת לשיקום מפרץ חיפה במשרד רוה"מ בקידום פתרונות, בחינת חלופות ובשיח פתוח עם כל בעלי העניין, ומהרכים על התקדמות צוותי התכנון בהנחית מנהל התכנון בהכנת תמ"א 75 ("שער המפרץ") - תכנית מתאר ארצית שהופכות את ההחלטות הללו למציאות תכנונית הן ברמה הארצית והן ברמה המטרופוליטית.

מדינת ישראל ניצבת היום בפני משבר כלכלי ולאומי מהחמורים בתולדותיה ותידרש לפעולות נחישות ומושכלות ליציאה מהמשבר, תוך הסתכלות רחבה ומעמיקה אל כלכלת העתיד. כחלק מאותה ראייה רחבה, נדרשת השקעה ברפואה מונעת, בין השאר על ידי הפחתת מפגעים סביבתיים, למיגור גורמים לתחלואה עודפת במפרץ חיפה, אשר מעמיסות כבר בשגרה על מערכת הבריאות. תמ"א 75 ובשמה המקורי "מפרץ החדשנות", היא תכנית שבישומה המלא תכלכל את עצמה ותניב בעתיד בהכנסות למדינה מעבר להשקעה הנדרשת היום, תשמש קרש קפיצה ליציאה מהמשבר הלאומי ולצמיחה ושגשוג של מטרופולין חיפה, גם אל מול אתגרי משבר האקלים. עם זאת, אנו מבקשים להתייחס למספר נושאים רלוונטיים ביותר למצב היום, ולתוכניות עתידיות למפרץ חיפה.

1. לפני הכל, אנו מזכירים: **בתי הזיקוק והתעשייה הפטרוכימית הם מקור עיקרי לזיהום אוויר** כרוני בלב מטרופולין חיפה הקרית, והם גם הסיבה לאחסון ושינוע חומרים מסוכנים, דלקים ונפיצים בלב המטרופולין, המשרת יותר ממיליון תושבים. זיהום האוויר הנפלט מבית הזיקוק והתעשייה הפטרוכימית נוסף לפליטות זיהום אוויר מהנמל ומתחבורה, ובשילוב עם תנאים טופוגרפיים מטאורולוגיים בין המפרץ והכרמל גורמים ל"כליאה" של זיהום האוויר ימים רבים בשנה, ולכן לעודף תחלואה ממחלות הקשורות לזיהום אוויר בשכונות וישובים הסובבים את אזור התעשייה הפטרוכימית והנמל.
2. זיהום האוויר ועודף התחלואה גרמו ועדיין גורמים לדימוי שלילי של כל המטרופולין, הפוגם ביכולת התחדשות העירונית, ובפיתוח לב המטרופולין. הסרת הזיהום והאיום הביטחוני הנובעים מבית הזיקוק והתעשייה הפטרוכימית תאפשר למטרופולין חיפה להתפתח ולשגשג הרבה מעבר להפסד ההכנסות ומקומות העבודה שמספקים היום התעשייה הפטרוכימית ובתי הזיקוק. כמו כן, בשל משבר האקלים העולמי, הפוגע במידה רבה יותר באזורינו, בכל העולם וגם בישראל עוברים לתחבורה חשמלית וציבורית, ולכן צריכת דלקים מנפט תפחת, כך שבכל מקרה אופק התעסוקה וההכנסה מבית הזיקוק מוגבל.
3. על הממשלה לדאוג שאת מקומות הפרנסה של התעשייה הפטרוכימית המזהמת יחליפו מקומות תעסוקה מכניסים ואטרקטיביים. חיפה כעיר נמל שבתוכה מספר אוניברסיטאות, מכללות ומכוני מחקר, המושכים חוקרים, מהנדסים וסטודנטים בעלי הכשרה במקצועות מגוונים, שיכולים להוות בסיס לפיתוח של תעשיות הי-טק, גרינ-טק, סייבר, ביו-טק, פוד-טק ובלו-טק (טכנולוגיות ימיות).

במיכון משותף
של האיחוד האירופי

אבא הלל סילבר 16, רמת גן 52506 Abba Hillel Silver, Ramat Gan 52506

www.zalul.org.il ☎+972-3-5762666 📠+972-3-5762632

📧office@zalul.org.il 🌐 ZalullIsrael

4. חשוב מאוד שהעובדים בבית הזיקוק והתעשייה הפטרוכימית, יקבלו מענה בהכשרות ובהשתלבות במעגל העבודה ופרנסה, עם סגירת מקור פרנסתם. הדבר נכון גם למעגל נותני השירותים המקצועיים הייחודיים לתעשייה זו. יש לשים לב לנושאים אלו כבר עכשיו.

5. לצד פיתוח מקורות תעסוקה ושכונות מגורים ירוקות ואטרקטיביות, יש לשמור על ההזדמנות לפיתוח פארק רחב לאורך הקישון בלב המטרופולין המתפתח. הפארק יספק לצד שמירת טבע גם שירותי פנאי, ספורט ותיירות והוא נחוץ גם בהיבטים של ניהול נגר ומניעת נזקי הצפות, שיש להיערך אליהן ואל עליית מפלס הים בשל שינוי האקלים (ראה לכך התייחסות מפורטת בהמשך).

הפארק לאורך הקישון במסגרת תמ"א 75 ראוי שיהיה מתואם בראיה משולבת עם תכנון פארק מורד הקישון (מרחוב ההסתדרות ועד הים) הנמצא בשלבי תכנון מתקדמים בימים אלו. את הפארק המשולב ראוי שתנהל רשות אחת אשר אמונה לצד שמירת הטבע ואיכות המים גם על פיתוח מתקנים ושירותים לציבור – לספורט עממי, לתרבות פנאי ונופש בטבע סמוך לעיר המתבסס על הנחל הרחב ופשטי ההצפה שלו (שייט, חתירה, מגרשי משחקים וספורט ואצטדיון למופעי תרבות).

6. לאור פרסומים שונים בתקשורת שהיו בחודשים האחרונים לגבי הקמת נמל תזקינים חדש במפרץ חיפה אנו מבקשים להבהיר מספר נקודות לגבי נפחי האחסון (המלאי) ונפחי השינוע במפרץ חיפה ובדרום (אשקלון ואשדוד) היום, ומה שיהיה עם סגירת בית הזיקוק ופתיחת נמל התזקינים החדש.

א. אלו שני אירועים שונים: את נמל התזקינים הישן והמתפרק בנמל חיפה ואת מכלי התפעול שלו (עשרות אלפי טון דלק) במרכז העיר חייבים לסגור, בכל מקרה בלי קשר להחלטה והתוכניות לסגירת בז"ן. עם זאת, שמסתכלים על המכלול צריך לבחון את כל הכמויות שיעברו ויאוחסנו בלב מטרופולין חיפה והקריות. השורה התחתונה, גם לאור השינויים בתחבורה, חייבת להיות הפחתה בזיקוק נפט, הפחתה בכמויות אחסון והחלפה של מיכלים ונמל ישנים ומתפרקים במכלים ונמל בטוחים יותר ודולפים פחות.

ב. כמויות שינוע נפט: בז"ן מזקקים כיום כ-10 מיליון טון נפט גולמי בשנה. שליש מגיע במכליות שעוגנות ופורקות את הנפט במקשר ימי של חברת תש"א¹, 3 ק"מ מחוף מפרץ חיפה, הנפט מוזרם בצינור ימי לחוות המכלים על חוף קרית חים, ואז לבז"ן. כ-2/3 מהנפט מגיע במכליות שפורקות אותו בנמל קצא"א באשקלון, משם מוזרם הנפט בצינור עד חוות המכלים בקרית חיים ולבז"ן. כלומר, כ-10 מיליון טון נפט גולמי זורם אל תוך מפרץ חיפה מדי שנה.

ג. הדלקים שבז"ן מייצרים (התזקינים): בנזין, סולר ודלק מטוסים, נמכרים בארץ ובעולם. בארץ משווקים כ-5.5 מיליון טון בשנה, מונפקות למכליות כביש או משונעות בצינורות תש"א לצרכנים בצפון (בעיקר תחנות דלק).

ד. כ-3.5 מיליון טון דלקים מבז"ן מיוצאים דרך רציף הדלק הישן ומתחם ה"20 אייקרס" הצמוד לעיר התחתית של חיפה. בנוסף מיובאים בנמל הדלק בחיפה מאות אלפי טונות בשנה של חומרים המשמשים את תהליך הזיקוק של בז"ן, כך שכיום היקף התנועה בו הוא מעל 4 מיליון טון של חומרים מסוגים שונים בשנה. נמל דלק הישן בחיפה הוקם לפני 90 שנה, ועם השנים קשה יותר ויותר לתחזק אותו. ונמצא קרוב מאוד ל"רצפטורים ציבוריים" - מבני תעסוקה, שירותים לציבור, עסקים ומגורים.

ה. מסוף תזקינים חדש, מודרני ובטיחותי יותר, צמוד לנמל המפרץ, רחוק ממגורים ומעסקים ושירותים קולטי קהל, יחליף את נמל הדלקים הישן. המסוף החדש צריך לקלוט כמויות דומות של תזקינים לאלה שעוברות דרך נמל הדלק היום. המתקן החדש נועד להחליף את הישן ולא להגדיל נפחי שינוע. יעל פי החלטת ממשלה 1231, 90 יום לאחר הפעלת מסוף התזקינים החדש, ב-2028, ייסגר נמל הדלק הישן ויתחיל

¹ צינור בקרקעית הים שקצהו מתחבר לאוניה. תש"א - "תשתיות אנרגיה, חברה ממשלתית, אמונה על אספקת דלקים. לשעבר תש"ן

הליך שיקום הקרקעות שלו וממתחם המכלים הצמוד לו ("20 אייקרס"). "מהלך זה ירחיק באופן מידי מפגעי זיהום, ריח וחומרים מסוכנים מרצפטורים ציבוריים, יסיר מגבלות בעיר התחתית ויסייע לפיתוח חזית הים העירונית לרווחת הציבור כולו." (יובל אדמון, מנהלת שיקום מפרץ חיפה).

ו. **כמויות מלאי**: היום בבז"ן יש נפח אחסון של מעל למיליון טון במכלים, שמחזיקים נפט, תזקינים ועוד. בחוות המכלים של תש"א בקרית חיים יש מאות אלפי טון מיכול של נפט גולמי, ובמתחם ה-20 אייקרס יש עוד עשרות אלפי טונות, לטובת ייצוא התזקינים דרך נמל הדלק כאמור.

ז. **עם סגירת בית הזיקוק והפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית במפרץ חיפה**, תסגר חוות מיכלי נפט בקרית חיים, ויחד איתה גם המקשר הימי לייבוא נפט גולמי מול חופי קרית חיים, ויסגר גם האחסון בבז"ן. במקומם ממסוף תזקינים דרכו נייבא תזקינים לצפון המדינה, בהיקף דומה, לכמות המוצאת כיום מנמל הדלק הקיים. לכן, להבנתנו אין להוסיף מכלי תזקינים במטרופולין מפרץ חיפה מלבד מה שמחויב כאוגר תפעולי ליבוא הדלקים מלאי תפעולי המחובר בצנרת המובילה מנמל הדלקים החדש במפרץ לאתרי אחסון בצפון. כלומר, כמות הדלק (גולמי ומזוקק) שיגיע למפרץ, תקטן משמעותית וגם כמות החומר שתאוחסן (המלאי) תקטן דרמטית כי המיכול בקרית חיים ובבז"ן ייסגר.

ח. **גם בדרום הארץ יהיה פחות שינוע ומלאי של דלקים**. כל ייבוא הנפט הגולמי עבור בז"ן דרך קצא"א אשקלון ייפסק כמובן, והמיכול הרב של הנפט הגולמי בקצא"א עבור בז"ן למעשה יתייתר, לכן חלק מהמכלים היועדים לנפט שם יוכלו לעבור הסבה למיכול תזקינים לצרכי הדרום והמרכז.

ט. **מלאי חירום**: "על פי החלטת הממשלה למקרי חירום: "יש להקים או להסב אתרי אחסון של 550,000 טון תזקינים בצפון המדינה ו-300,000 טון תזקינים במרכז-דרום המדינה, שזו כמות התזקינים שבז"ן מייצרת במשך חודשיים. חלופות שונות נבחנות לגבי מיקומם של אתרים אלה, כאשר בכל החלופות יש להקפיד על מרחק בטיחות מהאוכלוסייה ומאתרים קולטי קהל, יותר מהמצב כיום. מיכול זה מצטרף למיליוני טון שכאמור יש כבר במרכז ודרום המדינה, ומאות אלפים שיש בצפון. מיכול זה למעשה יחליף את מלאי הדלק הגולמי (נפט) הנמצא בחוות מיכלי הנפט בקרית חיים, בז"ן וקצא"א אשקלון².

7. **סיכון מריכוז חומרים מסוכנים**: כל הידוע לנו על-פי השלב הראשון והיחיד שנערך עד כה, במסגרת סקר הסיכונים המצרפי למפרץ חיפה שנדרש עבור המשרד להגנת הסביבה (2020). ב-67 מפעלי תעשייה ומתקנים בהם נעשה שימוש בחומרים מסוכנים ונמצאו כ-800 סוגי חומרים מסוכנים שונים, כ-2.5 מיליון טון בלמעלה מ-1,500 מקורות סיכון. שלב זה בחן תקלות תפעוליות חמורות בלבד ולא סיכונים הנובעים מהפעילות השגרתית של המפעלים.

השלב הבא של הדוח אמור היה לבחון באורח מצרפי תקריות הכרוכות בשינוע חומרים מסוכנים (בכבישי המפרץ ובצנרות על-קרקעיות ותת-קרקעיות), בתקריות כתוצאה מרעידת אדמה וכתוצאה מפיגוע חבלנית או מלחמתית. **שלב זה נדחה כמעט עשור**. המלחמה האחרונה כמו האירוע שהתרחש לפני שלוש שנים בנמל בירות, ממחישים את הסכנה שבריקוז חומרים מסוכנים בצפון לאוכלוסייה צפופה, בלב המטרופולין, בייחוד כשהוא מהווה מטרה ידועה לאויבינו והטכנולוגיה לפגיעה ישירה רק הולכת ומשתפרת.

8. **התכנות כלכלית ותרומה למשק**: דו"ח מקנזי עבור המועצה הלאומית לכלכלה (2019) בחן במבט רחב את הנתונים לגבי המפעלים, המגמות העולמיות במשק האנרגיה והתעשייה, והחלופות לפינוי המפעלים קבע שישנו יתרון כלכלי עצום לשימוש אחר לקרקע, גם עבור תושבי חיפה והצפון וגם עבור מדינת ישראל. העלויות החיצוניות של

² לפרטים נוספים על החלופות, להלן קישור למצגת בנושא הנמצאת באתר המנהלת לפיתוח מפרץ חיפה: <https://www.gov.il/he/pages/news-energy050524>

הזיהום, והתחלואה באזור על חשבון בריאות וחיי התושבים סמוכים והוצאות המדינה לטיפול בהם עצומות. מצב זה גם מונע גם אפשרויות השקעה ופיתוח באזור, וכך נוצר הפסד נוסף, והתדרדרות כלכלית ותעסוקתית של מטרופולין חיפה. מסקנות הצוות הבין-משרדי מ-2021 וועדת המנכ"לים הגיעו למסקנות דומות. בנוסף, ההשקעות הציבוריות הנדרשות, אם חלילה יוחלט על המשך פעילות התעשייה הפטרוכימית הן עצומות גם כן: מתקנים חדשים בכל המפעלים הנ"ל, העתקת והרחבת חוות תש"ן לקרקעות הצפון, העתקת קו קצא"א מזרחה. ההשקעות שבז"ן והמפעלים הפטרוכימיים הנלווים ידרשו להן כדי לעמוד בחוק וברגולציה אינן ריאליות לתעשייה שגוועת.

לכן ישנה עדיפות ברורה לסגירתה של התעשייה הפטרוכימית המזהמת והכשרת השטחים שיפנו למגורים, למרכזי תעסוקה מודרניים ופארקים תוך טיפול בזיהומי הקרקע כבר כעת, בטרם ייזנח ויישאר כחור שחור בלב המטרופולין, כפי שקרה במקומות נוספים בארץ. תכנית כזו כבר מקודמת על ידי מנהל התכנון. בפני הממשלה והרשות המקומיות ניצבת חובה מוסרית לפעילות מיידית לאימוץ תמ"א 75, ולסיום הסבל וההפקרות הנמשכים עשורים.

9. ידוע לנו, כי בחברות התעשייה הפטרוכימית ההולכת ודועכת, היו **תוכניות להמציא עצמם מחדש באמצעות מעבר לייצור דלקים פחמניים מגז מחצבי**. לדעתנו אסור להשאיר תעשייה זו במפרץ חיפה, שכן, הדבר יצריך השקעת מילארדי שקלים וידרש סבסוד מדינה [5] בהחלפת מתקנים או התאמתם לגז.

בנוסף, הדבר יגרום להמשך ייצור ושינוע של חומרים רעילים, דליקים ונפיצים, וייצור חומרים פולימריים לתעשיית הפלסטיק היוצרת זיהום נוסף באויר בים וביבשה. **כיוון זה ינציח את אותן בעיות הקיימות היום בטיפול מול התעשייה הפטרוכימית לרבות מפגעי זיהום אויר, קרקע, מים וים**, מפגעי בטיחות ואירועי חומ"ס.

10. **טיפול בקרקעות מזוהמות ובקישון**: תוכנית השיקום חייבת להתייחס גם לזיהום הנותר בקרקעית נחל הקישון, בשל הזרמת שפכי התעשייה והשלכת בוצה לנחל במשך שנים רבות. עמותת צלול ערכה בדיקות עצמאיות על איכות הטיפול בבוצת קרקעית נחל הקישון, עם סיום העבודות הנ"ל 2016. ממצאי הבדיקה [6] העלו, שבס"ה רב קרקעית הנחל המזוהמת בבוצת שפכי המפעלים הוצאה וטופלה לערכי היעד או קרוב אליהם, אך נותרו מקטעים בנחל שהבוצה המזוהמת לא נחפרה ולא טופלה, ומהלך הטיפול לא הקפידו על כל הוראות הטיפול כפי שנדרש בתוכנית. אנו מבקשים שתוכניות טיפול בקרקעות המזוהמות תהיה שקיפות מלאה, שיתוף ציבור, ועמידה בתקנים וערכי היעד המקובלים באיחוד הארופאי לשימושי הקרקע, שיבחרו באזורים שישוקמו. היום איכות המים בקישון השתפרה מאוד, אבל עדיין יש עבודה בשיקום נופי ואקולוגי, ובשיפור איכות המים בו. בין השאר, מניעת גלישות והזרמות קולחים או עודפי שפכים בקישון. לקישון תפקיד חשוב בשיקום האזור כעורק המרכזי לפארק מטרופוליני לפעילות נופש, שיט וספורט על גדותיו ובמימו, ולכן שיקום הקישון וגדותיו חייב לקבל התייחסות ממוקדת ותומכת בתוכנית ובתקציב.

11. **תמ"א 75 נ"נ - תכנית ניהול נגר**. כמעט שנתיים מאז הוכרז על הכנתה לא הוצגה לציבור תכנית ניהול נגר רצינית, וספק אם היא הושלמה כנדרש. באירוע שיתוף ציבור שהתרחש לפני כמעט שנה היו חוסרים משמעותיים:

א. **חוסר במספרים**: אין בכל המצגת התייחסות לנפחי האיגום המתוכננים על הקישון על הציפורי ממעלה האגן ועד חיבור הגדורה עם הקישון (שם נקודת הכשל העיקרית שיש למנוע בה ככל הניתן הצפה)

במיכון משותף של האיחוד האירופי

אבא הלל סילבר 16, רמת גן 52506 Abba Hillel Silver, Ramat Gan 52506
www.zalul.org.il ☎+972-3-5762666 📠+972-3-5762632
📧office@zalul.org.il 🌐 ZalullIsrael

- ב. חייבים לתכנן מספיק מאגרים ופשטי הצפה, להשהיית נגר, איגום, השהיה והחדרה, בשטחים חקלאיים ושטחים פתוחים במעלה האגן הניקוז, לצורך הקטנת שיאי הספיקה בכל אירוע שזמן חזרתו גדול מאחד ל-10 שנים ויכולת התמודדות גם באירועים שזמן חזרתם לפי הסטטיסטיקה היום גדול מאחת ל-100 שנה.
- ג. בכל גופי המים המתוכננים לתפיסה נגר יש להתייחס לתחזוקה ומניעת מפגעים בהקשרים הבאים:
- מה הרכב המים (ומזהמים פוטנציאליים) והטמפ. המים הצפויים בגופי המים הנ"ל? האם צפוי שיכוב בגופי המים? הקישון ויובליו הציפורי והגדרה מנקזים שטחים חקלאיים. יש להימנע מהיווצרות גופי מים עמוסים בחומרי דשן שיגרמו לפריחה מסיבית של אצות והתפתחות של תנאים אנוקסיים (חוסר חמצן), בלילה וקרוב לקרקעית, שיגרמו לתמותה של בע"ח, ולשחרור מימן גופרתי (מטרדי ריח), כמו גם למפגע יתושים, אם לא יתחזק נכון.
 - יש להיערך לסדמנטציה (השקעת סחף) במאגרי ההשהיה ושטחי ההצפה. ללא תכנון והקצאת משאבים השקעת הסחף תגרום לסתימתם של מאגרי ההשהיה וההחדרה וחסמתם של שטחי הצפה (הגבתם מעל האפיק). בשלב מאוחר יותר. ללא תחזוקה הסדימנט שמצטבר בשטחי הצפה שהוגבהה גם יכולים להוות מקור לסדימנט שיצמצם את חתך באפיק, וגרום להצפות במורד.
 - התייחסות התוכנית לתשטיפים משטחי המפעלים המפונים, במיוחד שטחי חיפה כימיקלים, דשנים, בז"ן, והתשטיפים מהר הגבס? גם בזמן הטיפול בקרקעות, המזוהמות וגם לאחר מכן.
 - בתוכנית החיבים להתייחס גם לתשתיות ביוב וניקוז ישנות בחיפה והקריות המתנקזות למט"ש ולקישון כולל השקעה בזיהוי, מיפוי וניתוק של חיבורים צולבים בין מערכת הניקוז למערכת ביוב מרמת המרזבים וחדרות הבניינים ועד לתעלות ניקוז ראשיות וקווי ביוב מרכזיים שלא עומדים בעומסים וגולשים לתעלות הניקוז והנחלים.
 - מודלים הידרולוגיים - לא ברור איזה מודלים הופעלו? על איזה נתונים נבחנו מה עובי הגשם, ונפחי השיטפון אליו מתוכננת הניקוז בשנה ממוצעת ואירועי שיא אחת ל-10 שנים, אחת ל-25 שנה ואחת ל-100 שנה. נתוני הקלט למודלים ההידרולוגיים חייבים להיות מבוססים על תחזיות שינוי אקלים החוזים לאזורנו עליה העוצמות הגשם (עובי הגשם השעתי והיומי).
 - על פי המודלים ונתוני הקלט יש לחשב ולתכנן לספיקות השיא (בגדורה, בציפורי, בנחל נשר, בסעדיה ובקישון), בזמני חזרה של אחת ל-5 שנים, אחת ל-10 שנים ל-50 שנה ו-100 שנה, ובהינתן שימוש בתעלות ניקוז חדשות לים, ובתכנון של ברכות השהיה ופשטי הצפה בחלק העילי של שטחי התכנית ובמעלה האגן הניקוז. יש לתכנן ולהיערך להתמודדות של שיטפונות בגדורה, הקישון, ותעלת המוצא החדש מהגדורה לים דרך ק. חיים כאשר מפלסי ים גבוהים הנובעים מעלית מפלס פני הים + מפלס גבוהה בשל הערמות מים על החוף בעת סערות חורף –

לסיכום, מטורפולין חיפה המצוי מזה שנים בדעיכה דמוגרפית וכלכלית בשל זיהום מפרץ חיפה, לא יכול להתבסס עוד על תעשייה מזהמת. במטורפולין ישנו מחסור חריף בהיצע תעסוקתי ובייחוד כזה המותאם לצרכי המאה ה-21, כעת ניתנת למדינה ההזדמנות לשקמו, לחדש ולחזק אותו ואת הרצף האורבני בו בצורה מקיימת. הגיע הזמן ליישום של תכנית כוללת המיטיבה עם התושבים סביבה, המקדמת חלופות תעסוקה נקיות, חדשניות ומגוונות, פיתוח פארקים ירוקים רחבי ידיים לביילוי, פנאי ונופש, במרכזם נחל הקישון המשוקם, בדומה למטורפולינים אחרים בארץ. תוכנית זו תשרת מיליון תושבי חיפה והצפון לבריאות לצמיחה ושגשוג כלכלי שתועיל גם לשאר המדינה.

בברכה,

ד"ר יובל ארבל,
סמנכ"ל ים וקשרי ממשל
עמותת צלול

במיכון משותף
של האיחוד האירופי

אבא הלל סילבר 16, רמת גן 52506 Abba Hillel Silver, Ramat Gan
www.zalul.org.il ☎+972-3-5762666 📠+972-3-5762632
📧office@zalul.org.il 🌐 Zalullsrail